

Кога вида Косовка дјевојка: Павла Орловића из Бајица код Цетиња

30. јануара 2018.

Павле Орловић је јунак Косовског циклуса епских народних пјесама. Од историјских извора, помиње се у Герасимовом љетопису из 1389. године, и то као заповједник једног дијела војске. Према народној пјесми „Косовка дјевојка“, он је преминуо након Косовског боја 1389. године, од рана задобијених у њему. Урош Предић га је представио на својој слици Косовка дјевојка из 1919. године на самрти, а Паја Јовановић је на својој монументалној композицији „Проглашење Душановог законика“ из 1900. године насликао његовог наводног претка, Гргура Орловића. Досељавање Орловића у Бајице може се временски одредити, вјероватно између 1371. године и 1439. год.

Чувени српски сликар Урош Предић насликао је „Косовку дјевојку“ 1919. године. Те године Швајцарска је прослављала значајну годишњицу своје неутралности. Музеј у Цириху тражио је ту Предићеву слику као први сликани мотив ратне болничарке у свјетској умјетности. То је Швајцарце подсјетило на њихову изгубљену битку са Французима у мјесту Марињан 1550. године, након чега су и одлучили да постану неутрална држава. Швајцарци су објаснили свијету како су Срби изгубили битку на Косову, и како су једини народ у Европи, поред њих, који је на изгубљеној бици изградио свој национални идентитет.

КО ЈЕ ЈУНАК СА СЛИКЕ УРОША ПРЕДИЋА?

Проглашење Душановог законика, Паја Јовановић

Орловићи су српска племићка породица из средњовјековне Србије. У источној Херцеговини до средине 16. вијека постојало је племе Орловића у близини Гацка са сједиштем у селу Чарађе, а за које се вјерује да су наследници средњовјековних Орловића. Данас има оних који се сматрају директним потомцима легендарног Павла Орловића – Самарџићи, Мартиновићи, Комненовићи, Османагићи, Јоловићи, Тесле и други.

Јован Ердељановић у књизи „Стара Црна Гора“ пише о Орловићима у Бајицама: „По старом братству Орловићима зову се сад: мјесто Орловићи, Орловића Кућа, Орловића Баштина, Орловића Долина и Орловића Лазина. За њих се зна само да су се одавно одселили, опет можда са Чарнојевићем. Ако се можда један дио њих одселио са Чарнојевићем, остали су несумњиво отишли у Боку. Тамо има сад у Ластви Орловића, за које читамо код Накићеновића, да су са Цетиња има 300 година, а славе Мратин-дан (св. Стевана Дечанског).

По накнадном саопштењу, које сам добротом г. Арсенија Мартиновића (адвоката у Београду), добио из Бајица, поглавито по истраживањима г. Богдана Мартиновића, капетана из Бајица, из досад очуваних предања њије се могло сазнати како је било име сину Павла Орловића, али се зна по доказима, да је Павлову унуку било име Баја, а да се Бајов син звао Иван или Никола и да је он имао шест синова', од којих би првој тројници била имена Бајко, Неноне и Бјелоје и од њих су **Бајковићи у Цуцама, Мартиновићи и Вуксановићи у Бајицама и Милићи и Предишани у Бјелицама, а од остале тројнице, којима се не знају имена, били су; Самарџићи у Кривошијама, Бандићи у Команима и Османагићи у Подгорици.**

ПРВИ ПОМЕНИ ПРЕЗИМЕНА ОРЛОВИЋ

Први помен Орловића налази се у Герасимовом летопису из 1389. године, гдје се заповједник једног дијела војске зове Павле Орловић. Следећи запис презимена Орловић, јавља се 21. фебруара 1444. године у тестаменту Гојслава Орловића, католика из Дријеве на Неретви. Његови се рођаци вјерује се насељавају у Блатници и Броћну гдје их и данас има, као и по Босни и Хрватској. **Насељавања православних Орловића из Зете у Лику и Сењ која почињу већ 1432. се дају пратити преко листе ускока из 1550. године, помињања Вука Орловића из Жумберка 1629. године и пописа Лике и Крбаве из 1712. године.**

Ристо Ковијанић је пронашао у которским архивима неколико лица из предања Мартиновића и осталих из рода Орловића и доказао да је њихово предање тачно до Неноја Ивановића (живио око 1420. године) који би могао бити или син Павла Орловића, који би можда био именован као Павле Ивановић по братству Ивановићи које се тад формира на Цетињу или можда Павле Вуковић по оцу или некако другачије у историјским документима или син неког његовог брата или рођака (Ивана Орловића).

Ковијанић помиње Тодора Ненојева Ивановића забиљеженог у которским архивима 1440. како се задужује да би купио панцир. У Бајицама постоји Ненојев гранични камен и Ненојев крст, који се помиње у повељи Црнојевића из 1489-те као граница између села Бјелоши и Бајице. Очигледно је да је Неноје био предводник своје групе досељеника, тако да се досељавање Орловића у Бајице може временски одредити, вјероватно између 1371. године и 1439. године.

Тодоров, по свој прилици млађи брат Шћепан Ненојевић, се помиње у повељи Ивана Црнојевића из 1489. године као једини са титулом кнеза на списку властеле.

Кнез Влатко, рођен око 1480. године, помиње се у турском дефтеру из 1523. Године као једини musellem-кнез Влатко Шћепанов у махали Иваневићи, уз свог брата Гвоздена Шћепановог. Ту је и Радич, син Тодоров као и неколико Милића из групе сродника.

Никола, рођен око 1510. године се помиње у дефтеру из 1570. године као Влатков и Вуксанов отац. Пошто није уписан, значи да није био жив 1570. године. Највјероватније за вријеме Николе се неки рођаци почињу називати Орловићи, о којима Ердељановић бележи локалне називе **у Бајицама „Орловића долина, Орловића лазина, Орловића кућа, Орловића баштина“.**

Кнез Влатко, рођен око 1540. године. У дефтеру из 1570. године се помињу Вуксан и Влатко Николин у махали Иваневићи. Вуксан Николин се помиње такође у которским архивима 1594. године код Ковијанића, погинуо је највероватније 1604. године у боју са Турцима.

Кнез Мартин, син Влатков, рођен негде иза 1580. године. Оженио се по други пут у старијем добу и добио петорицу синова опеваних у Горском Вијенцу. **Са првом женом је имао сина Јована који се помиње 1687. године и чији потомци су се раселили у Враку код Скадра, Ваљево и у Грбавце у Зети.**

Најпознатији његов потомак је Обрен Мартиновић, отац војводе Милана Обреновића, оснивача династије Обреновић.

Синови кнеза Мартина: кнез и војвода Батрић Мартиновић (око 1630—1710), његов брат близанац кнез Томаш, Марко, Иван и Милош. Са тог огњишта скочила је „извиискра“ и запалила ослободилачку буктињу ловћенску. Најлепши споменик им је спјевао Његош у Горском Вијенцу:

**„Соколови пет Мартиновићах,
и витеже Бориловић Вуче
који први удристе на Турке,
ко умије вама сплести в’јеце?
Споменик је вашему јунаштву
Црна Гора и њена слобода!“**

ГРБ ОРЛОВИЋА ПРЕМА ИЛИРСКИМ ГРБОВНИЦИМА

Грб Орловића

Гргур Орловић се помиње на листи племства краља Ладислава од 7. марта 1492. године издатој у Будимпешти и његов грб се налази у Илирским грбовницима. **Гргур потиче из племићке породице која је посједовала град и тврђаву Човку у Босни.** Његов отац Јурај се помиње као изасланик бана Ладислава од Егервара краљу Владиславу другом 1491. године. Гргур је био заповједник града и тврђаве Рипча и 1421. године је постављен за капетана (војводу) Сења. **После погибије у Мохачкој бици, његове посједе који су укључивали град Сокол, Брезовицу код Загреба и Риђицу, наслеђује његова ћерка Катарина.** Катарина се помиње као Шокица, Српкиња католичке вере у књизи Ивана Иванића „Буњевци и Шокци“. Гргурово презиме се у документима памти у двије варијанте, Орловић и Орловчић. Половина илирских грбовника има Орловић (Бечки, Алтханов грбовник), а по Соловјеву, каснији преписивач грбовника је направио грешку, у грбовнику Коријенић-Неорић је чак записао Орловучић/Orlovvcick.

Кнез Иван Орловић се помиње као изасланик у Љубљани 27. септембра 1709. године.

На попису 66 племићке породице у Барањи из 1732. године се налазе Орловићи.

Љубиша Морачанин

Извор: Седмица